

Praktika kurso de esperanto

Andrzej Pettyn

1

POLA ESPERANTO - ASOCIO VARSOVIO

Andrzej Pettyn

PRAKTIKA CORSO DE ESPERANTO
/skrypt do nauki języka esperanto/

SEMESTR I

Po 44 latach życia
owocnej i przyjemnej nauki
esperanto.

13.03.2025v. Przeworski

POLSKI ZWIĄZEK ESPERANTYSTÓW
Warszawa, 1980

Barbara
Prusko.

Lublin 13.XI 81. B. Małosiński

ZESLYT 1

W s t ę p

Zasadniczą część skryptu "Praktika kurso de Esperanto" stanowi materiał konwersacyjny, na który składają się wybrane struktury zdaniowe, najczęściej spotykane na co dzień, najbardziej potrzebne do przekazywania myśli. Materiał gramatyczny i leksykalny, stanowiący integralną część lekcji, ujęty bądź w postaci krótkich dialogów, bądź też w postaci różnych typowych pytań i odpowiedzi powinien ułatwić, a zarazem przyspieszyć proces pełnego zautomatyzowania podstawowych nawyków językowych tak dalece, aby uczeń - gdy zaistnieje tego potrzeba - mógł posługiwać się językiem w warunkach naturalnych bez zastanawiania się, czy użyć tej czy innej reguły gramatycznej.

"Praktika kurso de Esperanto" jest skryptem przeznaczonym do nauki na kursach korespondencyjnych - pod kierunkiem nauczyciela, mogą jednak korzystać z niego również te osoby, które pragną nauczyć się języka esperanto samodzielnie. Przy niezwykle prostej budowie esperanta, przy odrobinie wytrwałości i systematyczności w nauce nie będzie to trudne.

Jak korzystać ze skryptu?

Poszczególne lekcje są tak zbudowane, że można je przerabiać "na raty", w zależności od czasu, jakim się dysponuje, i łatwości, z jaką się przyswaja materiał językowy.

Przystępując do opracowania kolejnej lekcji /można to zrobić dopiero po pełnym opanowaniu lekcji poprzedniej!/, musimy przede wszystkim zapoznać się z objaśnieniami gramatycznymi, nowymi słówkami, a dopiero potem przystąpić do przerabiania poszczególnych zestawów ćwiczeń konwersacyjnych. Dopiero po tych czynnościach wstępnych można przystąpić do opracowania samej czytanki, która stanowi podsumowanie materiału gramatycznego i leksykalnego.

W każdej z czytanek występuje kilka osób, dlatego też godna polecenia jest nauka w dwu-trzyosobowych zespołach samokształceniowych, co umożliwia tzw. dramatyzację czytanki - odczytanie tekstu z podziałem na role. Przy tego rodzaju ćwiczeniach należy zwrócić uwagę na płynność wypowiedzenia kwestii, właściwy akcent /szczegółowe wskazówki umieszczono w lekcji wstępnej/ i prawidłową intonację zdań. Każdy z uczących się powinien sobie wyobrazić, że jest na przykład aktorem czy recytatorem i, w związku z tym, powinien dążyć do jak najlepszego opanowania pamięciowego swojej "roli". Ideałem jest pamięciowe opanowanie wszystkich kwestii, a dążyć do tego na pewno warto, gdyż równa się to czynnemu opanowaniu języka.

Po gruntownym opanowaniu ćwiczeń konwersacyjnych i czytanki przystępujemy do utrwalania materiału gramatycznego i leksykalnego poprzez ćwiczenia pisemne. Ćwiczenia te są tak zbudowane, że słownictwo jednej lekcji występuje w ćwiczeniach kilku kolejnych lekcji. To samo odnosi się do większości zjawisk gramatycznych.

1. Ćwiczenia pisemne z poszczególnych lekcji należy nadsyłać do sprawdzenia w ilości 2-3 miesięcznie. W przypadku poprawnego wykonywania ćwiczeń wykładowca może udzielić zgody na jednoczesne nadsyłanie zestawów prac pisemnych z 2-3 lekcji.
2. Prace kontrolne należy pisać bardzo czytelnie z 3-4-centymetrowym odstępem z lewej strony i odpowiednio dużymi odstępami między wierszami, przeznaczonymi na ewentualne poprawki. Dużym ułatwieniem dla prowadzącego kurs są prace pisane na maszynie /daszki i łuczki można dopisywać ręcznie/.
3. Każdy uczestnik kursu ma swój numer, który powinien umieszczać na kopercie /w lewym górnym rogu/ i na każdym arkuszu prac kontrolnych /również w lewym górnym rogu/. Na każdym zestawie prac pisemnych należy na wstępie podać

numer kolejny lekcji, z której pochodzą.

4. Na kopercie oraz na arkuszu z zestawem prac kontrolnych należy umieszczać pełny i czytelny adres nadawcy. Mieszkańcy większych miast proszeni są o podawanie numeru urzędu pocztowego, mieszkańcy osad i wiosek proszeni są o podawanie poczty, powiatu i województwa. Ułatwia to pracę nam /na naszych kursach uczy się ok. 5 000 osób!/ i poczcie, przyspieszając doręczanie przesyłek. Dziękujemy.

--- 0 ---

Wszystkim użytkownikom "Praktika kurso de Esperanto" życzę szybkich postępów w nauce oraz dużo satysfakcji i pożytku w praktycznym wykorzystaniu znajomości języka; mam nadzieję, że niniejszy skrypt w pewnym stopniu do tego się przyczyni.

AUTOR

S E M E S T R I

PI 2333

/Nr uczestnika kursu/

Lekcja wstępna

1. Alfabet

Alfabet języka esperanto składa się z 28 następujących liter:

a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ,
k, l, m, n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

2. Zasady wymowy

W języku esperanto każda głoska oznaczona jest jedną tylko literą, stąd istnieje ścisła odpowiedniość między wymową a pisownią.

Samogłoski

Esperanckie samogłoski a, e, o, u brzmią tak samo, jak dźwięki polskie oznaczone tymi samymi literami. Samogłoska i występuje zawsze jako głoska samodzielna, niezależna od głosek, które z nią sąsiadują, np.: radio /znaczy: radio/ wymawiamy "rad-i-o", a nie "rad-jo"; energia /znaczy: energiczny/ wymawiamy "e-nerg-i-a", a nie "e-nerg-ja".

Samogłoska i nie zmiękcza poprzedzającej spółgłoski /w przeciwieństwie do języka polskiego/. Należy ją wymawiać, jak i w wyrazie sinus /s-in-us/, po esperancku - "sinuso" /s-in-uso/.

Spółgłoski

Spółgłoski oznaczone literami bez znaków diakrytycznych /tzw. daszków "˘"/ wymawia się tak, jak w języku polskim.

Spółgłoski z tzw. daszkami wymawia się następująco:

- ĉ jak "cz", np.: ĉapelo = czapelo /kapelusz/
- ĝ jak "dz", np.: ĝangalo = dzangalo /dżungla/
- ĥ jak "ch", np.: arĥitekto = architekto /architekt/
- ĵ jak "ż", np.: ĵetono = żetono /żeton/
- ŝ jak "sz", np.: ŝnuro = sznuro /sznur/
- v jak "w", np.: valizo = walizo /walizka/

W języku esperanto spółgłoski dźwięczne należy wymawiać wyraźnie jako dźwięczne, a bezdźwięczne jako bezdźwięczne, np.: absoluta /absolutny/, sed /lecz/. Obie te spółgłoski należy wymawiać dźwięcznie - b i d, a nie - p i t jak to byśmy byli skłonni wymówić pod wpływem języka polskiego.

Dwugłoski

Esperanckie "ŭ", w wymowie potocznej zbliżone do polskiego "ł", łączy się z poprzedzającą je spółgłoską w jedną sylabę, np.: aŭ /a+ŭ/ = ał,

np.: aŭtomobilo = aŭtomobilo /samochód/; eŭ /e+u/
= eŭ np.: neŭtrala = neŭtrala /neutralny/.

3. Akcent

Akcent wyrazowy w języku esperanto jest stały i zawsze pada na przedostatnią sylabę, podobnie jak akcent /dynamiczny/ w języku polskim, np.: lampo - lampa, botelo - butelka, diskreta - dyskretny, kafejo - kawiarnia itp.

Lekcja 1

1. KIU VI ESTAS?

a/ Roberto: Kiu vi estas?

Tadeo: Mi estas Tadeo Malinowski.

b/ Andreo: Kiu vi estas?

Karlo: Mi estas Karlo Zieliński.

c/ Alina: Kiu vi estas?

Barbara: Mi estas Barbara Kowalska.

ĉ/ Tadeo: Kiu vi estas?

Irena: Mi estas Irena Makowska.

O b j a ś n i e n i a

Kiu vi estas? Kto ty jesteś? Kto pan jest? Kto pani jest?

Mi estas /ja/ jestem

Imiona mężczyzn i kobiet w większości są zesperantyzowane, np. Roberto Robert, Tadeo Tadeusz, Andreo Andrzej, Karlo Karol, Alina Alina, Barbara Barbara, Irena Irena.

W a ś r 1:

Mi estas Tadeo Malinowski.

P r z y k ł a d y:

Mi estas Tadeo Malinowski.

Jestem Tadeusz Malinowski.

Mi estas Karlo Zieliński.

Jestem Karol Zieliński.
Mi estas Barbara Kowalska.
Jestem Barbara Kowalska.

2. KIU LI ESTAS? KIU ŜI ESTAS?

a/ Tadeo: Kiu li estas?
Irena: Li estas Karlo Zieliński.

b/ Andreo: Kiu li estas?
Karlo: Li estas Petro Nowak,

c/ Alina: Kiu Ŝi estas?
Petro: Ŝi estas Irena Nowak.

ĉ/ Irena: Kiu Ŝi estas?
Roberto: Ŝi estas Barbara Zelnik.

O b j a ŝ n i e n i a

Kiu li estas? Kto on jest?
Kiu ŝi estas? Kto ona jest?
Petro Piotr.

W z ó r 2:

Kiu li estas?

P r z y k ł a d y:

Kiu li estas?
Kto on jest?
Kiu ŝi estas?
Kto ona jest?
Kiu vi estas?
Kto ty jesteś?

W z ó r 3:

Li estas Petro Nowak.

P r z y k ł a d y:

Li estas Petro Nowak.
On jest Piotr Nowak.
Vi estas Petro Nowak.
Ty jesteś Piotr Nowak.
Hi estas Petro Nowak.
/Ja/ jestem Piotr Nowak.

3. BONAN TAGON!

- Bonan tagon!
- Bónan tagon!
- Mi estas Tadeo Zieliński.
- Mi estas Karlo Leszczyński.
- Tre agrable.
- Tre agrable.

O b j a ś n i e n i a

Bonan tagon! Dzień dobry!

tre agrable dosł. "bardzo przyjemnie, bardzo mi-
ło" używane przy powitaniu jest odpowiednikiem
polskiego "bardzo mi miło".

4. BONAN VESPERON!

- Bonan vesperon!
- Bonan vesperon!
- Mi estas Irena Makowska. Kiu vi estas?
- Mi estas Halina Czerwińska.
- Halina Czerwińska?
- Pardonu! Ĝis revido! Mi rapidas.
- Ĝis revido! Bonan nokton!

O b j a ś n i e n i a

Bonan vesperon! Dobry wieczór!

Pardonu! Wybacz! Wybaczcie! Proszę mi wybaczyć!

Ĝis revido! Do widzenia!

Bonan nokton! Dobranoc!

S ł o w n i c z e k

agrabable przyjemnie, miło; ĝis revido do widzenia;
mi ja; kiu kto; li on; li estas on jest;
bonan nokton dobranoc; ŝi ona; ŝi estas ona jest;
mi estas /ja/ jestem; tre bardzo; vi ty;
bonan tagon dzień dobry; vi estas /ty/ jesteś;
mi rapidas spieszę się;
bonan vesperon dobry wieczór

GRAMATYKA

Zaimki osobowe

W liczbie pojedynczej zaimki osobowe mają następujące formy:

<u>mi</u>	ja
<u>vi</u>	ty
<u>li</u>	on
<u>ŝi</u>	ona
<u>ĝi</u>	ono

Zaimek vi jest również odpowiednikiem polskich form grzecznościowych "pan, pani, państwo", używanych przy zwracaniu się do osób, którym nie mówimy po imieniu.

Zaimek ĝi używany jest głównie w odniesieniu do dzieci /których płeć nie jest bliżej określona/, przedmiotów, owadów itp.

ĆWICZENIA

I. Przetłumaczyć na jezyk polski:

1. Mi estas Barbara Kowalska.
2. Vi estas Karlo Zieliński.
3. Li estas Andreo Kowalski.
4. Ŝi estas Irena Makowska.

II. Odpowiedzieć na pytania używając w odpowiedzi wyrazów podanych w nawiasie:

1. Kiu vi estas? /Irena Komar/
2. Kiu li estas? /Tadeo Malinowski/
3. Kiu ŝi estas? /Halina Laskowska/

Lekcja 2

1. KIO VI ESTAS?

a/ Kristina: Kio vi estas?
Roberto: Mi estas lernanto.

b/ Dorota: Kio vi estas?
Tadeo: Mi estas studento.

c/ Alina: Kio li estas?
Andreo: Li estas instruisto.

ĉ/ Georgo: Kio li estas?
Eva: Li estas oficisto.

O b j a ŝ n i e n i a

Kio vi estas? Czym jesteś? Czym pan /pani/ jest?
Mi estas studento. Jestem studentem.
Georgo Jerzy, Eva Ewa.

W z ó r 1:

Kio li estas?

P r z y k ł a d y:

Kio li estas?
Czym on jest?
Kio ŝi estas?
Czym ona jest?

W z ó r 2:

Mi estas lernanto.

P r z y k ł a d y:

Mi estas lernanto.
Jestem uczniem.
Mi estas studento.
Jestem studentem.
Mi estas instruisto.
Jestem nauczycielem.

W z ó r 3:

Mi estas lernanto.

P r z y k ł a d y:

Mi estas lernanto.
/Ja/ jestem uczniem.
Vi estas lernanto.
/Ty/ jesteś uczniem.
Li estas lernanto.
On jest uczniem.

2. MI ESTAS LERNANTINO.

- a/ Teresa: Kio vi estas?
Eva: Mi estas lernantino.
- b/ Petro: Kio ŝi estas?
Karlo: Ŝi estas studentino.
- c/ Barbara: Kio ŝi estas?
Irena: Ŝi estas instruistino.
- ĉ/ Andreo: Kio ŝi estas?
Danuta: Ŝi estas oficistino.

O b j a ŝ n i e n i a

Mi estas lernantino. Jestem uczennicą./patrz gram. "przyrostek -in"/
Kio ŝi estas? Czym ona jest?

W z ó r 4:

Mi estas lernantino.

P r z y k ł a d y:

Mi estas studentino.
Jestem studentką.
Mi estas instruistino.
Jestem nauczycielką.
Mi estas oficistino.
Jestem urzędniczką.

3. KIO ESTAS VIA PATRO?

- a/ Renata: Kio estas via patro?
Kristina: Mia patro estas laboristo.
- b/ Petro: Kio estas via patrino?
Johano: Mia patrino estas laboristino.
- c/ Andreo: Kio estas via frato?
Georgeo: Mia frato estas oficisto.
- ĉ/ Celina: Kio estas via fratino?
Agnesa: Mia fratino estas oficistino.

O b j a ś n i e n i a

Kio estas via patro? Czym jest twój /pana, pani/ ojciec?

via twój, twoja, twoje /występuje również jako forma grzecznościowa: "pana, pani"/

via patrino twoja matka, pana /pani/ matka

via fratino twoja siostra, pana /pani/ siostra.

W z ó r 5:

Kio estas via patrino?

P r z y k ł a d y:

Kio estas via patrino?

Czym jest twoja matka?

Kio estas via frato?

Czym jest twój brat?

Kio estas via fratino?

Czym jest twoja siostra?

W z ó r 6:

Mia frato estas oficisto.

P r z y k ł a d y:

Mia frato estas oficisto.

Mój brat jest urzędnikiem.

Mia frato estas laboristo.

Mój brat jest robotnikiem.

Mia frato estas studento.

Mój brat jest studentem.

4. KIO ESTAS SINJORO TADEO?

- Kio vi estas?

- Mi estas lernanto.

- Kio estas via patro?

- Mia patro estas oficisto.

- Kaj kio estas via patrino?

- Mia patrino? Ĝi estas instruistino.

- Kio estas sinjoro Tadeo?

- Li estas laboristo.

- Kaj kio estas sinjorino Irena?

- Ŝi estas oficistino.

S ł o w n i c z e k

frato brat; fratino siostra; instruisto nauczyciel; instruistino nauczycielka; kaj i, a;
laboristo robotnik; laboristino robotnica;
lernanto uczeń; lernantino uczennica; oficisto
 urzędnik; oficistino urzędniczka; patro ojciec;
patrino matka; sinjoro pan; sinjorino pani;
studento student; studentino studentka

G R A M A T Y K A

Rzeczownik

Rzeczowniki w liczbie pojedynczej mają końcówkę

-o:

patro - ojciec

frato - brat

sinjoro - pan

sinjorino - pani

lernanto - uczeń

instruistino - nauczycielka

Przyrostek -IN

Przyrostek -in służy do tworzenia rodzaju żeńskiego:

patro - ojciec

patrino - matka

studento - student

studentino - studentka

oficisto - urzędnik

oficistino - urzędniczka

laboristo - robotnik

laboristino - robotnica

Orzeczenia imienne

Orzeczenie imienne w języku esperanto wyraża się przypadkiem pierwszym, podczas gdy w języku polskim wyraża się je najczęściej narzędnikiem:

Mi estas lernanto.

Jestem uczniem.

Li estas nia patro.

On jest moim ojcem.

Zdania pytające z KIU i KIO

Pytając o nazwisko stawiamy na początku zdania zaimek Kiu:

Kiu vi estas?

Kim /ty/ jesteś?

Pytając o zawód lub stale wykonywane zajęcie zaczynamy zdanie zaimkiem Kio:

Kio vi estas?

Czym /ty/ jesteś?

Ć W I C Z E N I A

I. Odpowiedzieć na pytania:

1. Kiu vi estas? 2. Kio vi estas? 3. Kio estas sinjoro Andreo? 4. Kio estas sinjorino Halina? 5. Kio estas via patro? 6. Kio estas via patrino? 7. Kio estas via frato? 8. Kio estas via fratino?

II. Przetłumaczyć na język polski:

- Bonan tagon!
- Bonan tagon!
- Kiu vi estas?
- Mi estas Roberto Kowalski.
- Roberto Kowalski? Kio estas via patro?
- Mia patro estas instruisto.
- Kaj kio estas via patrino?
- Mia patrino estas instruistino.

Lekcja 3

1. ĈU VI ESTAS LERNANTO?

- a/ - Ĉu vi estas lernanto?
- Jes, mi estas lernanto.
 - Ĉu li estas laboristo?
 - Jes, li estas laboristo.
 - Ĉu ŝi estas oficistino?
 - Jes, ŝi estas oficistino.
- b/ Ĉu Roberto estas lernanto?
- Jes, li estas lernanto.
 - Ĉu Barbara estas studentino?
 - Jes, ŝi estas studentino.
- c/ - Ĉu via patro estas instruisto?
- Jes, mia patro estas instruisto.
 - Ĉu via patrino estas oficistino?
 - Jes, mia patrino estas oficistino.

O b j a ś n i e n i a

Ĉu vi estas lernanto? Czy /ty/ jesteś uczniem?
Jes, mi estas lernanto. Tak, /ja/ jestem uczniem.

W z ó r 1:

Ĉu vi estas lernanto?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi estas lernanto?
Czy /ty/ jesteś uczniem?
Ĉu vi estas studento?
Czy /ty/ jesteś studentem?
Ĉu vi estas instruisto?
Czy /ty/ jesteś nauczycielem?
/Czy pan jest nauczycielem?/

W z ó r 2:

Jes, mi estas lernanto.

P r z y k ł a d y:

Jes, mi estas lernanto.
Tak, /ja/ jestem uczniem.
Jes, mi estas lernantino.
Tak, /ja/ jestem uczennicą.
Jes, mi estas studento.
Tak /ja/ jestem studentem.
Jes, mi estas studentino.
Tak, /ja/ jestem studentką.

2. NE, LI NE ESTAS OFICISTO.

a/ Danuta: Ĉu sinjoro Kowalski estas oficisto?
Irena: Ne, li ne estas oficisto.

b/ Karlo: Ĉu sinjorino Zielińska estas instruistino.

Petro: Ne, ŝi ne estas instruistino.

c/ Andreo: Ĉu via onklo estas laboristo?

Tomaso: Ne, li ne estas laboristo. Li estas oficisto.

ĉ/ Agnesa: Ĉu via onklino estas oficistino?

Beata: Ne, ŝi ne estas oficistino. Ŝi estas instruistino.

O b j a ŝ n i e n i a

Ne, li ne estas oficisto. Nie, on nie jest urzędnikiem. /patrz gram. "zdania przeczące"/
Tomaso Tomasz, Agnesa Agnieszka, Beata Beata
Ĉu via onklo...? Czy twój wujek...?

W z ó r 3:

Ne, li ne estas oficisto.

P r z y k ł a d y:

Ne, li ne estas oficisto.
Nie, on nie jest urzędnikiem.
Ne, li ne estas instruisto.
Nie, on nie jest nauczycielem.
Ne, li ne estas lernanto.
Nie, on nie jest uczniem.

3. ĈU VI VOLUS ESTI KOSMONAŬTO?

a/ - Ĉu vi volus esti kosmonaŭto?
- Jes, mi volus.

b/ - Ĉu vi volus esti instruisto?
- Jes, mi volus.

c/ - Ĉu li volus esti profesoro?
- Jes, li volus.

ĉ/ - Ĉu ŝi volus esti kosmonaŭtino?
- Jes, ŝi volus.

d/ - Ĉu vi volus labori en fabriko?
- Jes, mi volus.

e/ - Ĉu ŝi volus labori en fabriko?
- Jes, ŝi volus.

f/ - Ĉu vi volus loĝi en Varsovio?
- Ne, mi ne volus. Mi volus loĝi en Krakovo.

g/ - Ĉu vi volus studi en universitato?
- Ne. Mi volus studi en politekniko.

Ĝ/ - Ĉu vi volus lerni en teknikumo?
- Jes, mi volus.

O b j a ś n i e n i a

Ĉu vi volus...? Czy chciałbyś /chciałabyś/...?
Jes, mi volus. Tak, chciałbym /chciałabym/.
esti kosmonaŭto być kosmonautą
labori en fabriko pracować w fabryce
loĝi en Varsovio mieszkać w Warszawie
studi en universitato dosł. studiować w uniwersytecie.
lerni en teknikumo uczyć się w technikum

W z ó r 4:

Ĉu vi volus esti instruisto?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi volus esti instruisto?
Czy chciałbyś być nauczycielem?
Ĉu vi volus esti studento?
Czy chciałbyś być studentem?
Ĉu vi volus esti studentino?
Czy chciałabyś być studentką?
Ĉu vi volus studi en universitato?
Czy chciałabyś studiować na /w/ uniwersytecie?
Ĉu vi volus studi en politekniko?
Czy chciałbyś studiować na /w/ politechnice?
Ĉu vi volus lerni en teknikumo?
Czy chciałbyś uczyć się w technikum?
Ĉu vi volus lerni en lernejo?
Czy chciałbyś uczyć się w szkole?
Ĉu vi volus loĝi en Vroclavo?
Czy chciałbyś mieszkać we Wrocławiu?
Ĉu vi volus loĝi en Gdansko?
Czy chciałbyś mieszkać w Gdańsku?
Ĉu vi volus labori en fabriko?
Czy chciałbyś pracować w fabryce?
Ĉu vi volus labori en lernejo?
Czy chciałbyś pracować w szkole?

4. ĈU VIA PATRO LABORAS EN FABRIKO?

a/ Agnesa: Ĉu via patro laboras en fabriko?

Halina: Jes, li laboras en fabriko.

b/ Monika: Ĉu via fratino lernas en teknikumo?

Agnesa: Ne, ŝi ne lernas en teknikumo. Ŝi lernas en elementa lernejo.

c/ Tomaso: Ĉu via frato studas en universitato?

Petro: Ne, li ne studas en universitato. Li lernas en mezlernejo.

ĉ/ Alina: Ĉu vi loĝas en Jelenia Góra?

Irena: Jes, mi loĝas en Jelenia Góra.

O b j a s n i e n i a

Ĉu via patro laboras en...? Czy twój ojciec pracuje w...?

mezlernejo szkoła średnia; elementa lernejo szkoła podstawowa

W z ó r 5:

Ĉu vi lernas en elementa lernejo?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi lernas en elementa lernejo?

Czy uczysz się w szkole podstawowej?

Ĉu vi laboras en fabriko?

Czy pracujesz w fabryce?

Ĉu vi loĝas en Vroclavo?

Czy mieszkasz we Wrocławiu?

Ĉu vi studas en Lublino?

Czy studiujesz w Lublinie?

W z ó r 6:

Ĉu via patro laboras en lernejo?

P r z y k ł a d y:

Ĉu via patro laboras en lernejo?

Czy twój ojciec pracuje w szkole?

Ĉu via patrino laboras en lernejo?

Czy twoja matka pracuje w szkole?

Ĉu via onklo laboras en lernejo?
Czy twój wujek pracuje w szkole?
Cu via onklino laboras en lernejo?
Czy twoja ciotka pracuje w szkole?

5. KIO VI VOLUS ESTI, ROBERTO?

- Bonan tagon!
- Bonan tagon!
- Pardonu, ĉu vi estas Roberto Kowalski?
- Jes, mi estas Roberto Kowalski.
- Mi estas Tadeo Zieliński.
- Ah, Tadeo Zieliński? Tre agrable.
- Tre agrable.
- Ĉu vi nun loĝas en Varsovio?
- Jes, mi nun loĝas en Varsovio. Kaj vi?
- Mi ankaŭ nun loĝas en Varsovio. Ĉu via fratino, Barbara, ankaŭ nun loĝas en Varsovio?
- Jes, ŝi ankaŭ loĝas en Varsovio. Ŝi estas studentino. Ŝi studas en universitato.
- Kio ŝi volus esti?
- Ŝi volus esti instruistino.
- Kaj kio vi volus esti, Roberto?
- Mi volus esti inĝeniero. Ĉu vi ankaŭ volus esti inĝeniero?
- Ne, mi ne volus esti inĝeniero. Mi volus esti aktoro.

O b j a s n i e n i a

Kio vi volus esti, Roberto? Czy chciałbyś być, Robertcie?

Ĉu vi nun loĝas en...? Czy /ty/ teraz mieszkasz w...?

Kaj vi? A ty?

mi ankaŭ ja także, ja również

Cu vi ankaŭ? Czy ty również? Czy ty także?

W z ó r 7:

Kio vi volus esti?

P r z y k ł a d y:

Kio vi volus esti?

Czym chciałbyś /chciałabyś/ być?

Kio li volus esti?

Czym on-chciałby być?

Kio ŝi volus esti?

Czym ona chciałaby być?

W z ó r 8:

Kio volus esti via frato?

P r z y k ł a d y:

Kio volus esti via frato?

Czym chciałby być twój brat?

Kio volus esti via fratino?

Czym chciałaby być twoja siostra?

Kio volus esti Roberto?

Czym chciałby być Robert?

W z ó r 9:

Ĉu vi nun loĝas en Zakopane?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi nun loĝas en Zakopane?

Czy mieszkasz teraz w Zakopanem?

Ĉu vi nun lernas en mezlernejo?

Czy uczysz się teraz w szkole średniej?

Ĉu vi nun studas en universitato?

Czy studiujesz teraz na /w/ uniwersytecie?

Ĉu vi nun laboras en Krakovo?

Czy pracujesz teraz w Krakowie?

W z ó r 10:

Ĉu vi ankaŭ nun laboras en fabriko?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi ankaŭ nun laboras en fabriko?

Czy ty również teraz pracujesz w fabryce?

Ĉu vi ankaŭ nun loĝas en Cieszyn?

Czy ty także teraz mieszkasz w Cieszynie?

S ł o w n i c z e k

aktoro aktor; ankaŭ także, również; ĉu? czy?;
elementa elementarny, podstawowy; en w; esti być;

fabriko fabryka; inĝeniero inżynier; jes tak;
kosmonaŭto kosmonauta; Krakovo Kraków; labori
 pracować; lerni uczyć się; lernejo szkoła; loĝi
 mieszkać; mezlernejo szkoła średnia; ne nie; nun
 teraz; onklo wujek; politekniko politechnika;
profesoro profesor; studi studiować; teknikumo
 technikum; universitato uniwersytet; Varsovio War-
 szawa; volus: ĉu vi volus? czy /ty/ chciałbyś?,
 czy /ty/ chciałabyś?; Vroclavo Wrocław

GRAMATYKA

Zdania pytające z ĈU

Zdania pytające tworzyć można również za pomocą
 słowa ĉu? /czy?/:

<u>Vi estas instruisto.</u>	Jesteś nauczycielem.
<u>ĈU vi estas instruisto?</u>	Czy jesteś nauczycielem?
<u>Li loĝas en Radomo.</u>	On mieszka w Radomiu.
<u>ĈU li loĝas en Radomo?</u>	Czy on mieszka w Radomiu?

Zdania twierdzące

Zdania twierdzące zaczynają się zwykle wyrazem
 potwierdzającym jes /tak/:

<u>Ĉu vi estas lernanto?</u>	Czy /ty/ jesteś uczniem?
<u>JES, mi estas lernanto.</u>	Tak, /ja/ jestem uczniem.
<u>Ĉu ŝi estas aktorino?</u>	Czy ona jest aktorką?
<u>JES, ŝi estas aktorino.</u>	Tak, ona jest aktorką.

Zdania przeczące

Formę przeczącą zdań tworzy się przez postawie-
 nie wyrazu przeczącego ne /nie/ przed odpowiednim
 czasownikiem. Słowo ne, podobnie jak w języku pol-
 skim, służy do zaprzeczenia całej wypowiedzi lub
 poszczególnych wyrazów w zdaniu, np.:

<u>Mi estas aktoro.</u>	/Ja/ jestem aktorem.
<u>Mi NE estas aktoro.</u>	/Ja/ nie jestem aktorem.
<u>Ĉu vi loĝas en Szczecin?</u>	Czy /ty/ mieszkasz w Szczecinie?
<u>Ne.</u>	Nie.
<u>Ĉu vi studas en Gliwice?</u>	Czy /ty/ studiujesz w Gliwicach?

NE, mi NE studas en
Gliwice.

Nie, /ja/ nie studiuje
w Gliwicach.

Czasownik w bezokoliczniku

Czasownik w bezokoliczniku ma stałą końcówkę
-i, np.:

lerni - uczyć się

studi - studiować

labori - pracować

loĝi - mieszkać

Słowo osobowe czasu teraźniejszego

Słowo osobowe czasu teraźniejszego we wszystkich osobach ma stałą końcówkę -as. Wobec jednej końcówki dla wszystkich osób, poszczególne formy słowa osobowego poprzedza się /o ile nie został użyty rzeczownik/ odpowiednimi zaimkami osobowymi.

Odmiana czasownika e s t i /być/ w liczbie pojedynczej:

mi estas

/ja/ jestem

vi estas

/ty/ jesteś

li estas

on jest } /tylko w odnie-

ŝi estas

ona jest } sieniu do osób/

ĝi estas

on, ona, ono jest /tylko
w odniesieniu do przed-
miotów/

Odmiana czasownika l o ĝ i /mieszkać/ w liczbie pojedynczej:

mi loĝas

/ja/ mieszkam

vi loĝas

/ty/ mieszkasz

li loĝas

on mieszka

ŝi loĝas

ona mieszka

ĝi loĝas

ono mieszka

W podobny sposób odmieniają się w liczbie pojedynczej wszystkie czasowniki esperanckie czasu teraźniejszego.

Ć W I C Z E N I A

I. Poniższe zdania oznajmujące zamienić na zda-
nia pytające z ĈU:

1. Vi estas lernanto. 2. Li estas studento.

3. Ĥi estas oficistino. 4. Via patro estas laboristo. 5. Via patrino estas laboristino.

II. Odpowiedzieć twierdząco:

1. Ĉu vi estas lernanto?

Jes, mi estas lernanto.

2. Ĉu vi estas lernantino? 3. Ĉu vi estas laboristo? 4. Ĉu ĥi estas laboristino?

5. Ĉu Roberto estas studento? 6. Ĉu Barbara estas studentino? 7. Ĉu via patro estas

- instruisto? 8. Ĉu via patrino estas oficistino? 9. Ĉu via frato estas lernanto?

10. Ĉu via fratino estas lernantino?

III. Na pytania z ĉwiczenia II odpowiedzieć przecząco:

1. Ĉu vi estas lernanto?

Ne, mi ne estas lernanto. itp.

IV. Odpowiedzieć twierdząco i przecząco:

1. Ĉu vi volus esti kosmonaŭto /kosmonaŭtino/?

Jes, mi volus.

Ne, mi ne volus.

2. Ĉu vi volus esti profesoro /profesorino/?

3. Ĉu vi volus esti instruisto /instruistino/?

4. Ĉu vi volus esti aktoro /aktorino/?

5. Ĉu vi volus loĝi en Krakovo?

6. Ĉu vi volus loĝi en Sopot?

7. Ĉu vi volus loĝi en Nowy Sącz?

8. Ĉu vi volus labori en fabriko?

9. Ĉu vi volus labori en lernejo?

10. Ĉu vi volus lerni en teknikumo?

11. Ĉu vi volus lerni en mezlernejo?

12. Ĉu vi volus studi en universitato?

13. Ĉu vi volus studi en politekniko?

14. Ĉu via frato volus studi en politekniko?

15. Ĉu via fratino volus studi en universitato?

16. Ĉu via onklo volus loĝi en Koluszki?

17. Ĉu via onklino volus loĝi en Kielce?

V. Napisac pytania do nastepujacych odpowiedzi:

1. Jes, mi loĝas en Zielona Góra.
Ĉu vi loĝas en Zielona Góra?
2. Jes, mi laboras en fabriko.
3. Jes, mi lernas en mezlernejo.
4. Ne, mi ne lernas en teknikumo.
5. Ne, mi ne studas en politekniko.
6. Jes, mia frato studas en universitato.
7. Ne, mia fratino ne lernas en mezlernejo.

Lekcja 4

1. ĈU VI ESTAS GAJA?

a/ - Ĉu vi estas gaja?

- Jes, mi estas gaja.

- Ne, mi ne estas gaja.

- Ĉu vi estas energia?

- Jes, mi estas energia.

- Ne, mi ne estas energia.

b/ - Ĉu ŝi estas gaja?

- Jes, ŝi estas gaja.

- Ne, ŝi ne estas gaja.

- Ĉu li estas energia?

- Jes, li estas energia.

- Ne, li ne estas energia.

c/ - Ĉu via patro estas alta?

- Jes, li estas alta.

- Ne, li ne estas alta.

- Jes, mia patro estas alta.

- Ne, mia patro ne estas alta.

- Ĉu via onklo estas juna?

- Jes, li estas juna.

- Ne, li ne estas juna.

- Jes, mia onklo estas juna.

- Ne, mia onklo ne estas juna.

â/ - Ĉu vi estas bona lernanto?

- Jes, mi estas bona lernanto.

- Ne, mi ne estas bona lernanto.

- Ĉu li estas bona lernanto?

- Jes, li estas bona lernanto.

- Ne, li ne estas bona lernanto.

- Ĉu ŝi estas bona lernantino?

- Jes, ŝi estas bona lernantino.

- Ne, ŝi ne estas bona lernantino.

d/ - Ĉu via frato estas diligenta studento?

- Jes, li estas diligenta studento.

- Ne, li ne estas diligenta studento.

- Jes, mia frato estas diligenta studento.

- Ne, mia frato ne estas diligenta studento.

- Ĉu via fratino estas diligenta studentino?

- Jes, ŝi estas diligenta studentino.

- Ne, ŝi ne estas diligenta studentino.

- Jes, mia fratino estas diligenta studentino.

- Ne, mia fratino ne estas diligenta studentino.

e/ - Ĉu Petro estas energia knabo?

- Jes, li estas energia knabo.

- Ne, li ne estas energia knabo.

- Ĉu Kalina estas energia knabino?

- Jes, ŝi estas energia knabino.

- Ne, ŝi ne estas energia knabino.

O b j a s n i e n i a

Ĉu vi estas gaja? Czy jesteś wesoły /wesoła, wesołe/?

gaja wesoły, wesoła, wesołe /patrz gram. "przymiotnik"/

bona lernanto dobry uczeń /patrz gram. "szyk wyrazów w zdaniu"/

W z ó r 1:

Ĉu vi estas gaja knabo?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi estas gaja knabo?

Ĉu vi estas wesołym chłopcem?

Ĉu vi estas energia knabino?

Ĉu vi estas energiczna dziewczyną?

Ĉu vi estas diligenta lernanto?

Ĉu vi estas bona studento?

Czy jesteś dobrym studentem?

2. KIA VI ESTAS?

a/ - Kia vi estas?

- Mi estas gaja.

- Mi estas malgaja.

- Mi estas diligenta.

- Mi estas maldiligenta.

- Kia li estas?

- Li estas energia.

- Li estas flegma.

- Kia ŝi estas?

- Ŝi estas energia.

- Ŝi estas flegma.

b/ - Kia estas sinjoro Tadeo?

- Li estas alta.

- Li estas malalta.

- Kia estas sinjorino Irena?

- Ŝi estas gaja kaj energia.

- Ŝi estas bela kaj gaja.

c/ - Ĉu Roberto estas gaja?

Ne, li ne estas gaja, sed malgaja.

O b j a ś n i e n i a

Kia vi estas? Jaki /ty/ jesteś? /patrz gram. "zda-
nia pytające z KIA"/

kia? jaki? jaka? jakie?

Ne, li ne estas alta, sed malalta. Nie, on nie

jest wysoki, lecz niski. /patrz gram. "przedrostek
MAL-"/

W s ó r 2:

Ĉu Barbara estas energia?

P r z y k ł a d y:

Ĉu Barbara estas energia?

Czy Barbara jest energiczna?

Ĉu Tadeo estas diligenta?

Czy Tadeusz jest pilny?

Ĉu sinjoro Petro estas malgaja?

Czy pan Piotr jest smutny?

3. KIE VI LABORAS?

a/ Irena: Kie vi laboras?

Teresa: Mi laboras en fabriko. Mi laboras en
la fabriko "Wedel".

b/ Adela: Kie vi laboras?

Maria: Mi laboras en fabriko. Mi laboras en
la fabriko "FSO".

c/ Nikolao: Kie vi lernas?

Aleksandro: Mi lernas en mezlernejo. Mi lernas
en la mezlernejo "Adam Mickiewicz".

ĉ/ Dorota: Ĉu vi studas?

Leono: Jes, mi studas.

Dorota: En kiu urbo vi studas?

Leono: Mi studas en Poznano.

d/ Petro: Ĉu vi studas en Poznano?

Karlo: Ne, mi ne studas en Poznano.

Petro: En kiu urbo vi studas?

Karlo: Mi studas en Toruno.

e/ Halina: En kiu urbo vi loĝas?

Albina: Mi loĝas en Tarnowskie Góry.

Halina: Kaj en ^{kia} urbo loĝas via frato?

Albina: Li loĝas en Rzeszów.

f/ Stefano: Ĉe kiu strato vi loĝas?

Eva: Mi loĝas ĉe la strato Polna.

Stefano: Kaj ĉe kiu strato loĝas via onklo?

Eva: Mia onklo loĝas ĉe la strato Pivna.

O b j a ŝ n i e n i a

En kiu urbo...? W którym mieście...?

Ĉe kiu strato...? Przy której ulicy...?

Ĉe la strato... przy ulicy...

W z ó r 3:

En kiu urbo vi studas?

P r z y k ł a d y:

En kiu urbo vi studas?

W którym mieście studiujesz?

En kiu urbo vi laboras?

W którym mieście pracujesz?

En kiu urbo vi loĝas?

W którym mieście mieszkas?

W z ó r 4:

Ĉe kiu strato vi loĝas?

P r z y k ł a d y:

Ĉe kiu strato vi loĝas?

Przy której ulicy mieszkas?

Ĉe kiu strato vi laboras?

Przy której ulicy pracujesz?

Uwaga! Zaimek kiu wyodrębnia jeden przedmiot, osobę itp. z całej klasy /grupy/ przedmiotów lub osób:

En kiu urbo vi loĝas?

W którym mieście mieszkas?

Mi loĝas en Krakovo.

Mieszka w Krakowie.

Zaimek kia pyta o cechy charakterystyczne osoby, przedmiotu itp., np.:

En kia urbo vi loĝas?

W jakim mieście mieszkas?

Mi loĝas en bela urbo.

Mieszka w ładnym mieście.

4. MIA FAMILIO.

Mi estas Roberto Kowalski. Mi estas lernanto kaj mi lernas en la lernejo de la Miljaro je la nomo "Hanka Sawicka". Mi estas gaja kaj energia knabo.

Jen estas mia patro Johano kaj mia patrino Kalina. Mia patro estas gaja kaj energia viro. Li estas laboristo kaj li laboras en la fabriko "FSO". Mia patrino estas ĉarma kaj bela virino. Ŝi estas oficistino kaj ŝi laboras en la fabriko "Kasprzak".

Jen estas mia frato Karlo kaj mia fratino Barbara. Mia frato estas studento kaj li studas en universitato. Li studas en la varsovia universitato. Karlo estas bona kaj diligenta studento. Mia fratino estas studentino kaj ŝi ankaŭ studas en la varsovia universitato. Bedaŭrinde ŝi ne estas bona studentino. Barbara estas tre maldiligenta. Ĉu mi estas diligenta? Hm... Jes, mi estas tre diligenta kaj tre bona lernanto.

O b j a ŝ n i e n i a

jen estas oto jest

varsovia universitato warszawski uniwersytet

S ł o w n i c z e k

alta wysoki; bedaŭrinde niestety; bela ładny; bona dobry; ĉarma uroczy; ĉe przy, u; diligenta pilny; energia energiczny; familio rodzina; flegma flegmatyczny; gaja wesóły; je la nomo imienia; jen oto; kia? jaki? jaka? jakie?; kie? gdzie?; knabo chłopiec; la patrz gram. "przedimek LA"; Miljaro Tysiąclecie; sed lecz, ale; sinjoro pan; strato ulica; urbo miasto; varsovia warszawski; viro mężczyzna

G R A M A T Y K A

Przymiotnik

Przymiotniki w liczbie pojedynczej mają

końcówkę -a, odpowiadającą wszystkim trzem rodzajom w języku polskim, np.:

gaja - wesoły, wesoła, wesołe

energia - energiczny, energiczna, energiczne

bela - ładny, ładna, ładne

bona - dobry, dobra, dobre

Szyk wyrazów w zdaniu

W zdaniu esperanckim przymiotnik występuje najczęściej przed rzeczownikiem:

Li estas energia virg. On jest energicznym mężczyzną.

Zdania pytające z KIA

Zaimek pytający kia używany jest w odniesieniu do wszystkich trzech rodzajów: kia? jaki? jaka? jakie?

KIA lernanto vi estas? Jakim uczniem jesteś?

KIA lernantino vi estas? Jaką uczennicą jesteś?

KIA urbo estas Varsovio? Jakim miastem jest Warszawa?

Przedrostek MAL-

Przedrostek mal- oznacza przeciwieństwo:

bela - ładny

malbela - brzydki

bona - dobry

malbona - zły

alta - wysoki

malalta - niski

Przedimek LA

Rzeczowniki esperanckie występują w postaci nieokreślonej /bez wyrazów określających, precyzujących/ lub w postaci określonej, najczęściej z tzw. przedimkiem określonym la. Przedimek la jest wyrazem nie posiadającym samodzielnego znaczenia; wskazuje on, że rzeczownik, przed którym występuje, jest rozmówcom znany /określony/ lub powszechnie znany. Przedimek la występuje często przed nazwami szkół, fabryk, różnego rodzaju instytucji, o ile po nazwie kategorii, grupy lub klasy występuje nazwa szczegółowa, np.: Mi laboras en la fabriko "Wedel". Pracuje w fabryce Wedla.

Uwaga! Nazwy instytucji polskich w esperancie nie odmieniają się, występując zawsze w pierwszym przypadku.

Ć W I C Z E N I A

I. Odpowiedzieć na pytania używając w odpowiedzi wyrazów podanych w nawiasie:

1. Kia vi estas? /gaja kaj energia/ 2. Kia li estas? /flegma/ 3. Kia ŝi estas? /ĉarma kaj bela/ 4. Kia estas sinjoro Malinowski? /malgaja/ 5. Kia estas sinjorino Nowak? /juna kaj bela/ 6. Kia lernanto vi estas? /diligenta/ 7. Kia lernantino vi estas? /bona/ 8. Kia studento vi estas? /maldiligenta/ 9. Kia viro estas sinjoro Komar? /energiĝa/ 10. Kia virino estas sinjorino Komar? /gaja, energia kaj bela/

II. Poniższe zdania uzupełnić jednym z poznanych przymiotników i przetłumaczyć na język polski:

1. Sinjoro Dajtek estas
2. Sinjorino Komar estas
3. Mia frato estas kaj
4. Mia fratino estas kaj
5. Ĉu via onklo estas?
6. Ĉu via patro estas?

III. Zastosować odpowiednią formę czasownika:

1. Kie vi /labori/? Mi /labori/ en fabriko.
2. Kie vi /lerni/? Mi /lerni/ en mezlernejo.
3. Kie vi /loĝi/? Mi /loĝi/ en Zakopane.
4. Kie /labori/ via onklo? Li /labori/ en lernejo. Li /esti/ instruisto.
5. Kie /loĝi/ via juna onklino? Ŝi /loĝi/ en Krościenko.
6. Kie /studi/ via flegma fratino? Ŝi /studi/ en la Varsovia Politekniko.

IV. Ułożyć po trzy zdania zaczynające się od:

a/ Ĉu...? b/ Kiu...? c/ Kio...? ĉ/ En kiu...?
d/ Ĉe kiu...? e/ Kie...? f/ Kia...?

V. Z czytanek MIA FAMILIO wypisać wyrazy z przedrostkiem oznaczającym przeciwieństwo.

VI. Odpowiedzieć na pytania wg czytanek MIA FAMILIO:

1. Kio estas Roberto Kowalski? 2. Kie li lernas? 3. Kia knabo li estas? 4. Kio estas sinjoro Johano? 5. Kia estas sinjorino Johano? 6. En kiu fabriko li laboras? 7. Kio estas sinjorino Kalina? 8. Kia estas sinjorino Kalina? 9. En kiu fabriko ŝi laboras? 10. Kio estas Karlo? 11. Kie li studas? 12. Kia studento li estas? 13. Kio estas Barbara? 14. Kia studentino ŝi estas? 15. Kia lernanto estas Roberto Kowalski?

Lekcja 5

1. MI VOLUS FORVETURI AL LONDONO.

a/ Karlo: Mi volus forveturi al Londono.

Tadeo: Kun kiu?

Karlo: Kun sinjoro Zajączkowski.

b/ Eva: Mi volus forveturi al Sopot.

Ivona: Kun kiu?

Eva: Kun sinjorino Król.

c/ Kristina: Ĉu vi volus forveturi al Parizo?

Nina: Jes, mi volus.

Kristina: Kun kiu?

Nina: Kun mia onklo.

ĉ/ Ivona: Ĉu vi volus forveturi al Kutno?

Teresa: Jes, mi volus.

Ivona: Kun kiu?

Teresa: Kun mia patro.

O b j a ś n i e n i a

forveturi al Londono wyjechać do Londynu /patro-
gram. "nazwy geograficzne"/

Kun kiu? Z kim?; kun z /kim, czym/

W z ó r 1:

Ĉu vi volus forveturi al Parizo?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi volus forveturi al Parizo?

Czy chciałbyś pojechać do Paryża?

Ĉu vi volus forveturi al Krakovo?

Czy chciałbyś pojechać do Krakowa?

2. ĈU VI VOLUS IRI AL KINEJO?

a/ - Ĉu vi volus iri al kinejo?

- Ĉu vi volus iri al operejo?

- Ĉu vi volus iri al koncertejo?

- Jes, mi volus.

- Ne, mi ne volus.

b/ - Kun kiu vi volus iri al kinejo?

- Kun kiu vi volus iri al operejo?

- Kun kiu vi volus iri al koncertejo?

- Kun mia onklo.

- Kun mia onklino.

- Kun mia patro.

- Kun mia patrino.

c/ - Ĉu vi intencas nun iri al lernejo?

- Ĉu vi intencas nun iri al teatro?

- Ne, mi ne intencas.

- Jes, mi intencas.

ĉ/ - Ĉu vi intencas nun iri al kinejo?

- Ne, mi ne intencas.

- Kial?

- Ĉar mi estas laca.

- Ĉar mi estas tre laca.

- Ĉar mi estas okupita.

- Ĉar mi estas tre okupita.

d/ - Kun kiu vi intencas forveturi al Vaŝingtono?

- Kun la frato de Roberto.

- Kun la fratino de Barbara.

- Kun la onklo de Stefano.

- Kun la onklino de Halina.

e/ - Kun kiu vi intencas iri al kinejo?

- Kun la patro de Irena.

- Kun la patrino de Eva.

O b j a ŝ n i e n i a

iri al kinejo pójść do kina /patrz gram. "przy-
rostek -EJ"/

kun kiu vi volus... z kim chciałbyś, z kim chcia-
łabyś

Kial? Dlaczego?

ĉar mi estas ponieważ jestem
de patrz gram. "przyimek DE"

W z ó r 2:

Kun kiu vi volus iri al kinejo?

P r z y k ł a d y:

Kun kiu vi volus iri al kinejo?

Z kim chciałbyś pójść do kina?

Kun kiu vi volus forveturi al Varna?

Z kim chciałbyś pojechać do Warny?

W z ó r 3:

Kun la patro de Sabina.

P r z y k ł a d y:

Kun la patro de Sabina.

Z ojcem Sabiny.

Kun la patrino de Irena.

Z matką Ireny.

Kun la onklo de Alfredo.

Z wujkiem Alfreda.

Kun la onklino de Petro.

Z ciotką Piotra.

Kun la frato de Andreo.
Z bratem Andrzej.
Kun la fratino de Barbara.
Z siostrą Barbary.

3. KIAM VI INTENCAS FORVETURI AL KRAKOVO?

a/ - Kiam vi intencas forveturi al Krakovo?

- Hodiaŭ posttagmeze.
- Morgaŭ matene.
- Morgaŭ posttagmeze.
- Morgaŭ vespere.
- Morgaŭ nokte.

b/ - Kiam via avo intencas forveturi al Budapeŝto?

- Kiam via avino intencas forveturi al Novjorko?

- Dimanĉe matene.
- Dimanĉe posttagmeze.
- Dimanĉe vespere.
- Dimanĉe nokte.

c/ Barbara: Ĉu via avo intencas forveturi al Budapeŝto?

Teresa: Jes, li intencas.

Barbara: Kiam?

Teresa: Dimanĉe posttagmeze.

ĉ/ Roberto: Ĉu via avino intencas forveturi al Novjorko?

Tadeo: Jes, ŝi intencas.

Roberto: Kiam?

Tadeo: Dimanĉe vespere.

d/ Halina: Ĉu via patro intencas forveturi al Krakovo?

Alina: Jes, li intencas.

Halina: Kiam?

Alina: Morgaŭ vespere.

Halina: Kun kiu li intencas forveturi?

Alina: Kun sinjoro Malinowski.

O b j a ś n i e n i a

kiam vi intencas...? kiedy zamierzasz...?

kiam via avo intencas...? kiedy twój dziadek zamierza...?

nokte w nocy /patrz gram. "okoliczniki czasu"/

W z ó r 4:

Kiam vi intencas forveturi al Budapeŝto?

P r z y k ł a d y:

Kiam vi intencas forveturi al Budapeŝto?

Kiedy zamierzasz pojechać do Budapesztu?

Kiam vi intencas iri al kinejo?

Kiedy zamierzasz pójść do kina?

Kiam via frato intencas forveturi al Parizo?

Kiedy twój brat zamierza pojechać do Paryża?

Kiam via fratino intencas iri al teatro?

Kiedy twoja siostra zamierza pójść do teatru?

4. MI VOLUS RENKONTIĜI KUN VI.

a/ Karlo: Mi volus renkontiĝi kun vi.

Petro: Kiam?

Karlo: Hodiaŭ posttagmeze.

Petro: Hodiaŭ posttagmeze? Bone, sed kiucele?

Karlo: Kiucele? Mi volus iri kun vi al kinejo.

Petro: Bone.

b/ Danuta: Mi volus renkontiĝi kun vi.

Maria: Kiam?

Danuta: Dimanĉe posttagmeze.

Maria: Dimanĉe posttagmeze? Dimanĉe posttagmeze mi estas okupita.

Danuta: Do eble hodiaŭ posttagmeze?

Maria: Hodiaŭ posttagmeze? Hmm... bone! Sed kiucele vi volus renkontiĝi kun mi?

Danuta: Mi volus iri kun vi al kinejo.

Maria: Bone.

c/ Andreo: Morgaŭ vespere mi intencas forveturi al Helsinko.

Tomaso: Al Helsinko?

Andreo: Jes, al Helsinko.

Tomaso: Kiucele?

Andreo: Por renkontiĝi kun sinjoro Jorma.

Ĉ/ Irena: Ĉu vi estas okupita hodiaŭ vespere?

Iga: Hodiaŭ vespere? Ne, mi ne estas okupita.
Sed kial vi demandas?

Irena: Mi volus renkontiĝi kun vi. Ĉu vi volus iri kun mi al teatro?

Iga: Jes, sed...

Irena: Sed?

Iga: Hodiaŭ mi estas tre laca. Eble morgaŭ?

Irena: Morgaŭ? Bone. Sed morgaŭ posttagmeze?

Iga: Bone. Do, ĝis la revido morgaŭ posttagmeze!

Irena: Ĝis la revido!

O b j a s n i e n i a

kiucele? w jakim celu?

do eble doŝi. "wiec moĝe", tu: to moĝe

Al Helsinko? Do Helsinek?

Jorma popularne imię fińskie

por renkontiĝi aby spotkać się

Eble morgaŭ? Moĝe jutro?

Ĝis la revido! Do widzenia!

Uwaga! Zwrot "Ĝis LA revido!" używany jest tylko wtedy, kiedy określone jest następne spotkanie rozmówców. "Ĝis revido!" /bez la/ używa się przy zwykłym pożegnaniu, kiedy nie ustala się daty następnego spotkania.

W z ó r 5:

Mi volus renkontiĝi kun vi.

P r z y k ł a d y:

Mi volus renkontiĝi kun vi.

Chciałbym się z tobą spotkać.

Mi volus renkontiĝi kun via frato.

Chciałbym się spotkać z twoim bratem.

Mi volus renkontiĝi kun via avo.
Chciałbym się spotkać z twoim dziadkiem.

W z ó r 6:

Kiucele vi volus renkontiĝi kun mi?

P r z y k ł a d y:

Kiucele vi volus renkontiĝi kun mi?

W jakim celu chciałbyś się ze mną spotkać?

Kiucele via fratino volus renkontiĝi kun mi?

W jakim celu twoja siostra chciałaby się ze mną spotkać?

Kiucele via fratino volus renkontiĝi kun mia patrino?

W jakim celu twoja siostra chciałaby się spotkać z moją matką?

5. DEMANĈE POSTTAGMEZE.

Roberto Kowalski loĝas ĉe la strato Krucza. La strato Krucza troviĝas en la centro de la urbo. Roberto estas nun en sia loĝejo. La patro de Roberto ankaŭ nun estas en la loĝejo. Li sidas sur la seĝo apud la tablo. La patrino de Roberto kuŝas sur la sofolito apud la fenestro. Ŝi ripozas. Karlo, la frato de Roberto, staras apud la ŝranko. La fratino de Roberto, Barbara, staras apud la pordo.

La patro de Roberto demandas:

- Karlo, ĉu vi volus iri al operejo?
- Jes, mi volus. Sed kiam?
- Kiam? Hodiaŭ vespere.
- Jes, mi volus.
- Kun kiu?
- Kun Tadeo.
- Kun Tadeo? Bone.
- Kaj vi, Barbara, ĉu vi volus iri al kinejo hodiaŭ posttagmeze?
- Jes, mi volus.
- Ĉu vi ankaŭ volus iri al kinejo, Roberto?
- Ne. Mi volus resti hejme. - respondas Roberto.

La frato de Roberto, Karlo, iras al operejo.
La fratino de Roberto, Barbara, iras al kinejo.
Roberto restas hejme. Li ripozas. Dimanĉe post-
tagmeze li intencas renkontiĝi kun Petro.

O b j a s n i e n i a

la strato Krucza troviĝas ulica Krucza znajduje
się
en la centro de la urbo w centrum miasta /en la
urbocentro w śródmieściu/
restas hejme /po/zostaje w domu
hejme w domu /rodzinnym/

S ł o w n i c z e k

avo dziadek; bone dobrze; centro centrum, środek;
ĉar ponieważ; de patrz gram. "przyimek DE"; deman-
di pytać, zapytywać; dimanĉe w niedzielę; fenes-
tro okno; forveturi pojechać, wyjechać; hejme
w domu /rodzinnym/; hodiaŭ dzisiaj; intenci za-
mierzać, mieć zamiar; iri iść; kial? dlaczego?;
kiam? kiedy?; kinejo kino; kiucele? w jakim ce-
lu?; koncertejo sala koncertowa; kun z /kim,
czym/; kuŝi leżeć; laca zmęczony; matene rano;
morgaŭ jutro; nokte w nocy; okupita zajęty;
operejo opera /teatr/; por aby; pordo drzwi;
posttagmeze po południu; renkontiĝi spotkać się;
respondi odpowiadać /na pytanie/; resti zostać,
pozostać; ripozi odpoczywać, wypoczywać; sia
swoj, swoja, swoje; sidi siedzieć; sofolito tap-
czan; stari stać; ŝranko szafa; tablo stół;
teatro teatr; troviĝi znajdować się; vespere
wieczorem

G R A M A T Y K A

Przyimek DE

Przyimek de służy do tworzenia dopełniacza:
la patro de Roberto /ojciec Roberta/
la patrino de Barbara /matka Barbary/
la avo de Tadeo /dziadek Tadeusza/
la onklino de Teresa /ciotka Teresy/

Przyrostek -EJ

Przyrostek -ej oznacza miejsce, w którym się odbywa jakaś czynność lub miejsce, w którym się coś przechowuje, np.:

lerni - uczyć się	lernejo - szkoła
loĝi - mieszkać	loĝejo - mieszkanie
kafo - kawa	kafejo - kawiarnia
opero - opera /utwór/	operejo - opera /teatr opery/
kino - kino, sztuka filmowa	kinejo - kino /sala do wyświetlania filmów/

Okoliczniki czasu

Okoliczniki czasu wyraża się najczęściej przysłówkiem, utworzonym od rzeczownika za pomocą końcówki przysłówkowej -e, np.:

nokto - noc	nokte - w nocy
vespero - wieczór	vespere - wieczorem
mateno - /po/ranek	matene - rano
posttagmezo - popołudnie	posttagmeze - po południu
dimanĉo - niedziela	dimanĉe - w niedzielę

Nazwy geograficzne

Nazwy geograficzne w języku esperanto przyjmują najczęściej formy międzynarodowe, np.:

<u>Parizo</u> Paryż	<u>Varsovio</u> Warszawa
<u>Krakovo</u> Kraków	<u>Poznano</u> Poznań
<u>Gdansko</u> Gdańsk	<u>Toruno</u> Toruń
<u>Vaŝingtono</u> Waszyngton	<u>Novjorko</u> Nowy York
<u>Budapeŝto</u> Budapeszt	<u>Helsinko</u> Helsinki
<u>Vroclavo</u> Wrocław	<u>Moskvo</u> Moskwa
<u>Londono</u> Londyn	<u>Romo</u> Rzym

Uwaga! Na ogół esperantyzuje się tylko nazwy większych miejscowości.

Ć W I C Z E N I A

I. Przetłumaczyć na język polski zwracając uwagę na rolę przyimka DE:

1. Ĉu vi loĝas kun la familio de sinjoro Roland? 2. Ĉu vi loĝas kun la onklo de si-

njorino Nowak? 3. Ĉu vi laboras kun la frato de sinjoro Lewicki? 4. Ĉu vi laboras kun la patro de sinjorino Rak? 5. Ĉu vi lernas kun la fratino de Halina? 6. Ĉu vi studas kun la frato de Tadeo?

II. Zameniti na forme pytajaca stonujaci:

a/ kiucole,

1. Vi intencas forveturi al Vroclavo.
2. Li intencas forveturi al Londono.
3. Ŝi intencas forveturi al Varnovio.

b/ kiam,

4. Via patro intencas iri al kinejo.
5. Via onklo intencas iri al operejo.
6. Via avo intencas iri al kafejo.

c/ kun kiu,

7. Sinjoro Tadeo intencas renkontigi hodiaŭ posttagmeze.
8. Sinjorino Eva intencas renkontigi hodiaŭ vespere.
9. Sinjorino Ala intencas renkontigi morgaŭ vespere.

III. Uzupeplni okolicznikami czasu podanymi po polsku w nawiasie:

1. _____ /Dzisiaj wieczorem/ mi intencas iri al koncertejo.
2. _____ /Jutro po południu/ mi intencas iri al kafejo.
3. Ĉu _____ /jutro wieczorem/ vi intencas iri al operejo?
4. Ĉu _____ /w niedzielę wieczorem/ vi intencas iri al teatro?
5. Ĉu vi estas okupita _____ /dzisiaj rano/?
6. Ĉu via frato estas okupita _____ /dzisiaj po południu/?
7. Ĉu via fratino _____ /teraz/ estas laca?

IV. Odpowiedzieć na pytania:

1. Ĉu vi volus iri al kinejo? 2. Ĉu vi volus iri al kafejo? 3. Kiam vi volus iri al teatro? 4. Kiam vi volus iri al operejo? 5. Kun kiu vi volus iri al kafejo? 6. Kun kiu vi volus iri al operejo? 7. Kiucele vi volus forveturi al Krakovo? 8. Kiucele vi volus renkontiĝi kun Barbara? 9. Kiucele vi volus renkontiĝi kun Stefano?

V. Na podstawie czytanki "DILANĈE POSTTAGLEZE" odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Ĉe kiu strato loĝas Roberto Kowalski?
2. Ĉu la frato de Roberto, Karlo, volus iri al operejo?
3. Ĉu la fratino de Roberto, Barbara, volus iri al teatro?
4. Ĉu Roberto Kowalski volus iri al kinejo?

Lekcja 6

1. MI DEVAS HELPI AL MIA PATRINO.

a/ Tadeo: Mi proponas al vi iri al kinejo.

Petro: Mi dankas al vi, sed hodiaŭ mi ne povas iri kun vi al kinejo. Mi devas helpi al mia patrino.

b/ Sabina: Bonan tagon!

Irena: Bonan tagon!

Sabina: Ĉu mi ne malhelpas al vi?

Irena: Ho, ne. Vi tute ne malhelpas al mi.

Sabina: Ĉu vi nun estas tre okupita?

Irena: Kial vi demandas?

Sabina: Tial, ke mi volus proponi al vi...

Irena: Jes?

Sabina: Mi proponas al vi iri al teatro.

Irena: Nun?

Sabina: Jes, nun!

Irena: Beŝaŭrinde nun mi ne povas. Mi estas okupita, mi devas helpi al mia patrino.

O b j a ś n i e n i a

mi proponas al vi proponuje ci /patrz gram.
"przyimek AL"/

Mi dankas al vi! Dziękuję ci!

Uwaga! Oprócz formy pełnej "Mi dankas!" /Dziękuję!/ używa się formy skróconej "Dankon!" /Dziękuję! Dziękujemy!/. Forma skrócona "Dankon!" występuje tylko w zdaniach oznajmujących twierdzących.

tial, ke dlatego, ze
bedaŭrinde niestety

W z ó r 1:

Mi devas helpi al mia patrino.

P r z y k ł a d y:

Mi devas helpi al mia patrino.

Kuszę pomóc mojej matce.

Mi devas helpi al mia avino.

Kuszę pomóc mojej babci.

Mi devas helpi al mia instruisto.

Kuszę pomóc mojemu nauczycielowi.

2. MI DEZIRAS SKRIBI LETERON.

a/ - Ĉu vi deziras iri al kinejo?

- Ne. Mi deziras legi libron.

b/ - Ĉu vi deziras iri al teatro?

- Ne. Mi deziras skribi leteron.

c/ - Ĉu vi deziras legi libron?

- Ne. Mi deziras rigardi televidon.

ĉ/ - Ĉu vi deziras rigardi televidon?

- Ne. Mi deziras aŭskulti radion.

d/ - Ĉu vi deziras lerni Esperanton?

- Jes, mi deziras.

e/ - Ĉu vi deziras legi libron?

- Ĉu vi deziras skribi leteron?

- Ĉu vi deziras rigardi televidon?

- Ĉu vi deziras aŭskulti radion?
- Ĉu vi deziras lerni Esperanton?
- Jes, mi deziras.
- Ne, mi ne deziras.

f/ Andreo: Ĉu vi nun legas gazeton?
Georgo: Jes, mi nun legas gazeton. Kaj vi?
Andreo: Mi nun skribas leteron al mia onklo.

g/ Monika: Ĉu vi nun rigardas televidon?
Rena: Ne, mi nun ne rigardas televidon, sed mi lernas Esperanton.

ĝ/ Kristina: Ĉu vi nun aŭskultas radion?
Karlo: Ne, mi nun ne aŭskultas radion, sed mi rigardas televidon.

O b j a ŝ n i e n i a

Ĉu vi deziras...? Czy życzysz sobie...? Czy pragniesz...?
legi libron czytać książkę /patrz gram. "biernik"/

W z ó r 2:

Ĉu vi deziras rigardi televidon?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi deziras rigardi televidon?
 Czy życzysz sobie oglądać telewizję?
 Ĉu vi deziras lerni Esperanton?
 Czy pragniesz uczyć się esperanta?
 Ĉu vi deziras legi libron?
 Czy pragniesz czytać książkę?

W z ó r 3:

Ĉu vi nun aŭskultas radion?

P r z y k ł a d y:

Ĉu vi nun aŭskultas radion?
 Czy słuchasz teraz radia?
 Ĉu vi nun legas libron?
 Czy czytasz teraz książkę?
 Ĉu vi nun skribas leteron?
 Czy piszesz teraz list?

W z ó r 4:

Ne, mi nun ne aŭskultas radion.

P r z y k ł a d y:

Ne, mi nun ne aŭskultas radion.

Nie, teraz nie słucham radia.

Ne, mi nun ne rigardas televidon.

Nie, teraz nie oglądam telewizji.

Ne, mi nun ne lernas Esperanton.

Nie, teraz nie uczę się esperanta.

Ne, mi nun ne skribas leteron.

Nie, teraz nie piszę listu.

3. KION VI FARAS?

a/ Tadeo: Ĉu vi rigardas televidon?

Petro: Ne, mi ne rigardas televidon. Mi legas libron.

Tadeo: Kion?

Petro: Libron! Mi legas libron. Ĉu vi komprenas?

Tadeo: Jes, mi komprenas.

Petro: Kaj kion vi faras?

Tadeo: Mi aŭskultas radion kaj skribas leteron

b/ Dorota: Kion vi nun faras?

Kalina: Mi lernas Esperanton.

Dorota: Kion?

Kalina: Esperanton.

Dorota: Aha, Esperanton. Jes, mi komprenas. Kaj kion vi intencas fari hodiaŭ vespere?

Kalina: Hodiaŭ vespere?

Dorota: Jes.

Kalina: Mi intencas rigardi televidon.

Dorota: Ĉu sola?

Kalina: Ne. Kun mia frato, Karlo.

O b j a ŝ n i e n i a

Kion? Co? /patrz gram. "zaimek KION"/
Ĉu vi komprenas? Rozumiesz? /dosł. Czy rozumiesz?

Aha aha

Co sola? Czy sama? /Ĉu vi intencas rigardi tele-
vidon sola? Czy zamierzasz oglądać telewizję
samo? / sola, sam, sama, samo /w znaczeniu: sa-
motnie, w samotności/

Kion vi faras? Co robisz? Co porabiasz?

Kion vi intencas fari...? Co zamierzasz robić
/porabiać/...?

W z ó r 5:

Kion vi intencas fari hodiaŭ vespere?

P r z y k ł a d y:

Kion vi intencas fari hodiaŭ vespere?

Co zamierzasz robić dzisiaj wieczorem?

Kion vi intencas fari hodiaŭ posttagmeze?

Co zamierzasz robić dzisiaj po południu?

Kion vi intencas fari dimanche matene?

Co zamierzasz robić w niedzielę rano?

W z ó r 6:

Kion vi legas?

P r z y k ł a d y:

Kion vi legas?

Co czytasz?

Kion vi skribas?

Co piszysz?

Kion vi lernas?

Czego się uczysz?

Kion vi aŭskultas?

Czego słuchasz?

4. KIUN LIBRON VI LEGAS?

a/ Irena: Kion vi faras?

Sigismundo: Mi legas.

Irena: Kion vi legas?

Sigismundo: Mi legas libron.

Irena: Kiun libron vi legas?

Sigismundo: Mi legas "Quo Vadis" de Henryk
Sienkiewicz.

Kaj kion vi faras?

Irena: Mi ankaŭ legas.

Sigismundo: Kion vi legas?

Irena: Mi legas gazeton.

Sigismundo: Kiun gazeton vi legas?

Irena: Mi legas "Życie Warszawy".

b/ Kristina: Kion vi faras?

Barbara: Mi ripozas kaj legas libron.

Kristina: Kiun libron vi legas?

Barbara: Mi legas "Czy warto się zajmować esperantem?" de profesoro Zenon Klemsiewicz. Kaj kion vi faras?

Kristina: Mi ankaŭ ripozas kaj legas libron.

Barbara: Kiun libron vi legas?

Kristina: Mi legas "Dziurdziowie" de Eliza Orzeszkowa.

O b j a ś n i e n i a

"Quo Vadis" de Henryk Sienkiewicz "Quo Vadis" Henryka Sienkiewicza

Kiun libron vi legas? dosł. Którą książkę czytasz? /Stawiając kiun na początku zdania pytamy o tytuł książki./

Podobnie: Kiun gazeton vi legas? /pytamy o tytuł gazety/

"Czy warto się zajmować esperantem?" - interesująca praca o esperancie /w języku polskim/ wybitnego polskiego językoznawcy

5. KIAN LIBRON VI LEGAS?

a/ Roberto: Kion vi nun faras?

Teresa: Mi legas libron.

Roberto: Kian libron vi legas? Ĉu interesan?

Teresa: Mi legas tre interesan libron.

Roberto: Mi ankaŭ legas libron.

Teresa: Kian libron vi legas?

Roberto: Mi legas tre malgajan libron.

- b/ Stefano: Kian libron vi legas?
Halina: Mi legas historian libron. Kaj kian libron vi legas?
Stefano: Mi ankaŭ legas historian libron.

O b j a s n i e n i a

Kian libron vi legas? Jaką książkę czytasz?

Stawiając kian na początku zdania pytamy o cechy charakterystyczne, rodzaj książki, filmu itp. W odpowiedzi występują zawsze przymiotniki: jaką książkę? - ładną, interesującą, historyczną itp.

6. TELEFONA INTERPAROLO

- Halol!
- Jes?
- Bonan tagon! Parolas Georgo.
- Aĥ, Georgo? Bonan tagon!
- Kion vi nun faras, Halina?
- Mi legas libron, mi ripozas.
- Kaj kion nun faras via edzo?
- Mia edzo?
- Jes.
- Li aŭskultas radion kaj legas gazeton. Sed kial vi demandas?
- Mi proponas iri al kinejo.
- Nun?
- Jes, nun.
- Momenton! /Kalina parolas al la edzo./ Joĉjo, telefonas Georgo Perski. Li proponas nun iri al kinejo.
- Hmm... nun? Hmm... bone!
- /Kalina al Georgo./ Bone. Kie vi proponas renkontiĝi?
- Mi proponas renkontiĝi en la kafejo "Bajka" apud la kinejo "Atlantyk".
- Bone.
- Do, ĝis la revido en la kafejo "Bajka"!
- Ĝis la!

- /Johano al Kalina./ Al kiu kinejo li proponas iri?
- Li proponas iri al la kinejo "Atlantyk".
- Ĉu ĝi troviĝas en la kvartalo "Mokotów"?
- Ne, ĝi ne troviĝas en la kvartalo "Mokotów". Ĝi troviĝas en la urbocentro apud la kafejo "Bajka".

O b j a ś n i e n i a

Jes? Tak? /tu: słucham?/

Momenton! Chwileczkę!

Ĝis la! forma skrócona "Ĝis la revido!"

Al kiu kinejo...? dosł. Do którego kina...? /pytamy o nazwę/

Ĉu ĝi troviĝas en...? Czy ono znajduje się w...? do więc /tu: to/

S ł o w n i c z e k

aŭskulti słuchać; edzo mąż małżonek; Esperanto esperanto język międzynarodowy; fari robić, porabiać, czynić; danki dziękować; devi musieć; deziri pragnąć, życzyć sobie; do więc, przeto, zatem; gazeto gazeta; ĝi ono, to; helpi pomagać; ho o /wykrzyknik/; interesa interesujący, zajmujący; interparolo rozmowa; ke że; kompreni rozumieć; kvartalo dzielnica; legi czytać; letero list; libro książka; momenton! chwileczkę!; paroli mówić; povi móc; proponi proponować; radio radio; rigardi oglądać; sola sam /samotny/; telefona telefoniczny; telefoni telefonować; televido telewizja; tial dlatego; tute całkiem, zupełnie; urbocentro /=" la centro de la urbo/ śródmieście

G R A M A T Y K A

Przyimek Al

Przyimek al służy do tworzenia dopełniacza:
helpi al la patro /pomóc ojcu/
helpi al la patrino /pomóc matce/
proponi al sinjoro Tadeo /zapropnować panu Ta-

deuszowi/.

ĉanki al mia frato /podziękować mojemu bratu/

. Biernik

Biernik charakteryzuje się końcówką -n, którą dodajemy do mianownika. Biernik esperancki ma bardzo szerokie zastosowanie, które poznamy w dalszych lekcjach, obecnie należy zapamiętać, że biernika używa się po czasownikach przechodnich, zarówno w zdaniach oznajmujących, jak i w zdaniach pytających twierdzących i przeczących, np.:

Mi legas libron.	Czytam książkę. /kogo?co?/
Li legas gazeton.	On czyta gazetę.
Vi rigardas televidon.	Ty oglądasz telewizję.
Ŝi skribas leteron.	Ona pisze list.

Kończówkę biernika przyjmują również przymiotniki i zaimki:

Li legas interesan libron.
On czyta interesującą książkę.
Mi skribas gajan leteron.
Piszę wesoły list.
Ŝi legas vian libron.
Ona czyta twoją książkę.

Po czasownikach przechodnich w zdaniach przeczących zawsze występuje biernik, w przeciwieństwie do języka polskiego, w którym używa się dopełniacza.

Mi ne skribas leteron.
Nie piszę listu.
Li ne rigardas televidon.
On nie ogląda telewizji.

Wiele trudności uczącym się esperanta sprawia zaimek kio /co/, który w języku polskim w mianowniku i bierniku ma jednakową postać, a w esperancie: "kio" - w mianowniku i "kion" - w bierniku. Warto więc zapamiętać, że forma "kio" występuje w pytaniach o stan, natomiast forma "kion" w pytaniach o czynność, np.:
Sur la tablo troviĝas libro.
Na stole znajduje się książka.

Kio troviĝas sur la tablo?

Co znajduje się na stole?

Kio? - Libro.

Co? - Książka.

Li legas libron.

On czyta książkę.

Kion li legas?

Co on czyta?

Kion? - Libron.

Co? - Książkę.

ĆWICZENIA

I. Przetłumaczyć na język polski:

1. Ĉu vi intencas helpi al mi? - Jes, mi intencas.
2. Ĉu vi intencas helpi al sinjoro Tadeo? - Ne, mi ne intencas.
3. Mi proponas al vi iri al operejo. - Kiam? - Morgaŭ.
4. Ĉu mi ne malhelpas al vi? - Ho, ne. Tute ne.
5. Ĉu vi deziras legi libron? - Jes, mi deziras.
6. Ĉu vi deziras lerni Esperanton? - Ne, mi ne deziras.
7. Kion vi deziras fari hodiaŭ vespere? - Mi deziras rigardi televidon.
8. Kion vi deziras fari morgaŭ posttagmeze? - Mi deziras lerni Esperanton.
9. Kion vi deziras fari nun? - Mi deziras legi. - Kion? - Libron. - Kiun libron vi deziras legi? - "Quo Vadis".
10. Kian libron vi legas? - Mi legas historian libron.
11. Kian libron legas via frato? - Li legas gajan libron.
12. Kian libron legas via onklo? - Li legas interesan libron.

II. Uzupełnić zdania jednym z wymienionych czasowników:

legi, aŭskulti, rigardi, lerni, skribi

1. Hodiaŭ vespere mi deziras _____ televidon.
2. Ĉu ŝi nun deziras _____ libron?
3. Ne, ŝi ne deziras _____ radion. Ŝi dezi-

ras _____ libron. 4. Kiam li deziras
leteron al Roberto? 5. Kun kiu vi deziras
_____ Esperanton?

III. Zamenite na forma pytajaca stosujac:

a/ zaimok kion:

1. Roberto legas gazeton. 2. Barbara skribas
leteron. 3. Tadeo aŭskultas radion.

b/ zaimok kien:

4. Mi legas interesan libron. 5. Ŝi legas
historian libron. 6. Li legas gajan libron.

c/ zaimok kiun:

7. Sinjoro Kowalski legas "La Faraono'n".
8. Sinjorino Komar legas "Kulisy". 9. Sinjo-
rino Król legas "Przekrój".

IV. Na podstavie czytanki TELEFONA INTERFAROLO
odpowiedz na pytanie:

Kion proponas sinjoro Georgo Perski?

V. Poskusujac sie wzorem czytanki TELEFONA INTER-
FAROLO napisac krótka rozmowe telefoniczna dwóch
osób, wykorzystujac materiał gramatyczny i slo-
wnikowy poprzednich lekcji.

Lekcja 7

1. ILI LERNAS GEOGRAFION.

a/ Inga: Kion vi nun faras?

Eva: Ni lernas historion.

Inga: Ĉu ili ankaŭ lernas historion?

Eva: Ke, ili ne lernas historion. Ili ler-
nas geografion.

b/ Andreo: Kion vi lernas?

Tomaso: Ni lernas matematikon kaj fizikon.
Kaj vi?

Andreo: Ni lernas kemion.

Tomaso: Ĉu ili ankaŭ lernas kemion?

Andreo: Ne, ili ne lernas kemion. Ili lernas Esperanton.

c/ - Kion ili faras?

- Ili lernas Esperanton.
- Ili lernas matematikon.
- Ili lernas geografion.
- Ili lernas fizikon.
- Ili lernas kemion.
- Ili lernas historion.

ĉ/ - Kion vi faras?

- Ni rigardas televidon.
- Ni aŭskultas radion.
- Ni lernas Esperanton.
- Ni lernas historion kaj geografion.
- Ni lernas matematikon kaj fizikon.

O b j a ś n i e n i a

Ni lernas... /My/ uczymy się ... /patrz gram.

"zainki osobowe"/

Ĉu ili ankaŭ...? Czy oni/one/ również...? Czy oni /one/ także...?

W z ó r 1:

Ni lernas Esperanton.

P r z y k ł a d y:

Ni lernas Esperanton.

Uczymy się esperanta.

Vi lernas geografion.

Uczycie się geografii.

Ili lernas matematikon.

Oni /one/ uczą się matematyki.

W z ó r 2:

Ne, ni ne lernas fizikon.

P r z y k ł a d y:

Ne, ni ne lernas fizikon.

Nie, my nie uczymy się fizyki.

Ne, vi ne lernas kemion.
Nio, vi ne uczyicie się chemii.
Ne, ili ne lernas historion.
Nie, oni /ona/ nie uczą się historii.

2. ĈU VIAJ KOLEGOJ ESTAS BONAJ LERNANTOJ?

a/ Eŭgeno: Kion vi faras?

Eduardo: Mi lernas matematikon.

Eŭgeno: Kun kiu?

Eduardo: Kun miaj kolegoj.

Eŭgeno: Ĉu viaj kolegoj estas bonaj lernantoj?

Eduardo: Jes, ili estas bonaj lernantoj.

Eŭgeno: Ĉu ili estas diligentaj?

Eduardo: Jes, ili estas diligentaj. Ili estas tre diligentaj.

b/ Henriko: Kion vi faras?

Celina: Mi lernas fizikon.

Henriko: Kun kiu?

Celina: Kun miaj koleginoj.

Henriko: Ĉu viaj koleginoj estas bonaj lernantinoj?

Celina: Jes, ili estas bonaj lernantinoj.

Henriko: Ĉu ili estas diligentaj?

Celina: Jes, ili estas diligentaj. Ili estas tre diligentaj.

c/ Tadeo: Kiaj estas viaj fratoj?

Karlo: Miaj fratoj estas energiaj, gajaj.

Tadeo: Ĉu ili estas altaj?

Karlo: Ne, ili ne estas altaj. Ili estas malaltaj.

Tadeo: Ĉu viaj fratoj estas lernantoj?

Karlo: Jes, ili estas lernantoj.

Tadeo: Kiaj lernantoj ili estas?

Karlo: Ili estas bonaj lernantoj. Ili estas tre diligentaj lernantoj.

niaj kolegoj mi koledy /patra gra. "licha
mnoga"/

Kiaj estas...? Jacy są...?

Kiaj lernantoj ili estas? Jakimi oni są uczniami?

W z ó r 3:

Kiaj estas viaj fratoj?

P r z y k ł a d y:

Kiaj estas viaj fratoj?

Jacy są twoi bracia?

Kiaj estas viaj fratinoj?

Jakie są twoje siostry?

Kiaj estas viaj kolegoj?

Jacy są twoi koledy?

W z ó r 4:

Ĉi estas bonaj lernantoj.

P r z y k ł a d y:

Ĉi estas bonaj lernantoj.

Oni są dobrymi uczniami.

Ĉi estas bonaj lernantinoj.

One są dobrymi uczennicami.

Ni estas diligentaj lernantoj.

/My/ jesteśmy pilnymi uczniami.

Vi estas diligentaj lernantinoj.

/Wy/ jesteście pilnymi uczennicami.

3. ĈU VI ŜATAS LEGI LIBROJN?

a/ - Ĉu vi ŝatas legi librojn?

- Ĉu vi ŝatas legi gazetojn?

- Jes, mi ŝatas.

- Ne, mi ne ŝatas.

b/ - Ĉu vi ŝatas legi interesajn librojn?

- Ĉu vi ŝatas legi historiajn librojn?

- Ĉu vi ŝatas legi geografiajn librojn?

- Ĉu vi ŝatas legi kriminalajn librojn?

- Jes, mi ŝatas.

- Ne, mi ne ŝatas legi kriminalajn librojn.

- Ne, mi ne ŝatas legi historiajn librojn.

- Ne, mi ne ŝatas legi geografiajn librojn.

c/ Monika: Kion vi faras?

Veronika: Mi legas libron.

Monika: Ĉu vi ŝatas legi librojn?

Veronika: Jes, mi ŝatas legi librojn.

Monika: Kiajn librojn vi ŝatas legi?

Veronika: Mi ŝatas legi bonajn, interesajn librojn. Mi tre ŝatas legi historiajn librojn kaj geografiajn librojn.

Monika: Ĉu vi ŝatas legi kriminalajn librojn?

Veronika: Ne, mi ne ŝatas. Kaj kiajn librojn vi ŝatas legi?

Monika: Mi ŝatas legi historiajn romanojn.

O b j a ŝ n i e n i a

Ĉu vi ŝatas...? Czy lubisz...?

Kiajn librojn vi ŝatas legi? Jakie książki lubisz czytać?

W z ó r 5:

Kiajn librojn vi ŝatas?

P r z y k ł a d y:

Kiajn librojn vi ŝatas?

Jakie książki lubisz?

Kiajn gazetojn vi ŝatas?

Jakie gazety lubisz?

Kiajn romanojn vi ŝatas?

Jakie powieści lubisz?

W z ó r 6:

Li ŝatas historiajn romanojn.

P r z y k ł a d y:

Li ŝatas historiajn romanojn.

On lubi historyczne powieści.

Li ŝatas kriminalajn romanojn.

On lubi kryminalne powieści.

Li ŝatas geografiajn librojn.
On lubi geograficajn kŝiaĝki.
Li ŝatas interesajn librojn.
On lubi interesajase kŝiaĝki.

4. PRI KIO VI INTERESIĜAS?

a/ Sigismundo: Ĉu vi interesiĝas pri sporto?

Aleksandro: Jes, mi interesiĝas pri sporto.
Kaj vi?

Sigismundo: Mi ne interesiĝas pri sporto. Mi interesiĝas pri filatelo. Mi estas filatelisto kaj mi kolektas poŝtmarkojn.

Aleksandro: Mi ne kolektas poŝtmarkojn, sed mi kolektas bildkartojn, albumojn kaj alumetetikadojn.

b/ Barbara: Pri kio vi interesiĝas?

Sabina: Mi interesiĝas pri turismo. Mi ankaŭ interesiĝas pri skoltismo, ĉar mi estas skoltino.

Barbara: Kaj ĉu via frato ankaŭ interesiĝas pri skoltismo?

Sabina: Jes. Li ankaŭ estas skolto. Kaj pri kio interesiĝas via frato?

Barbara: Mia frato? Mia frato interesiĝas pri Esperanto.

Sabina: Pri Esperanto?

Barbara: Jes, pri Esperanto. Li estas esperantisto.

O b j a ŝ n i e n i a

interesiĝi pri... interesować się... /kim? czym?/

Pri kio vi interesiĝas? Czym się interesujesz?
kolekti poŝtmarkojn zbierać znaczki pocztowe
kolekti alumetetikadojn zbierać nalepki /etykiety/ zapalczane

W z ó r 7:

Pri kio interesigās via frato?

P r z y k ł a d y:

Pri kio interesigās via frato?

Czym się interesuje twój brat?

Pri kio interesigās via patro?

Czym się interesuje twój ojciec?

Pri kio interesigās sinjoro Petro?

Czym się interesuje pan Piotr?

Pri kio interesigās sinjorino Eva?

Czym się interesuje pani Eva?

W z ó r 8:

Mi interesigās pri sporto.

P r z y k ł a d y:

Mi interesigās pri sporto.

Interesuje się sportem.

Li interesigās pri turismo.

On interesuje się turystyką.

Ŝi interesigās pri skoltismo.

Ona interesuje się harcerstwem.

Ki interesigās pri Esperanto.

My interesujemy się esperanton.

5. VIZITO DE SINJORINO KRISTINA KAJ SINJORO ANDREO.

Sinjoro Andreo: Bonan tagon, Roberto!

Sinjorino Kristina: Bonan tagon, Roberto!

Roberto: Bonan tagon, sinjorino Kristina!

Bonan tagon, sinjoro Andreo!

Sinjoro Andreo: Ĉu via patro kaj via patrino estas nun hejme?

Roberto: Bedaŭrinde ne. Ili estas en kinejo.

Sinjorino Kristina: Kaj ĉu via frato kaj via fratino estas nun hejme?

Roberto: Bedaŭrinde ili ankaŭ ne estas nun hejme. Mia frato estas en operejo kaj mia fratino estas en kinejo.

Sinjoro Andreo: Kaj kion vi nun faras, Roberto?
Roberto: Mi iomete lernas matematikon, mi iomete legas libron kaj mi iomete rigardas televidon.

Sinjinorino Kristina: Ĉu vi ŝatas lerni matematikon?

Roberto: Jes, tre. Mi ankaŭ ŝatas lerni fizikon, kemion kaj geografion. Mi tre ŝatas lerni geogration, ĉar mi ŝatas vojaĝojn. Mi volus forveturi al Afriko.

Sinjoro Andreo: Al Afriko?

Roberto: Jes, al Afriko. Mi ankaŭ volus forveturi al Azio kaj Ameriko.

Sinjinorino Kristina: Kun kiu?

Roberto: Kun miaj kolegoj.

Sinjoro Andreo: Ĉu via kolego, Henriko, ankaŭ volus forveturi al Afriko?

Roberto: Jes, li volus. Li volus forveturi kunne kun ni.

O b j a ŝ a n i e n i a

bedaŭrinde ne niŝtety nie
iomete troszećzkę
kune kun ni razem z nami

6. PRI KIO VI INTERESIĜAS, ROBERTO?

Sinjoro Andreo: Pri kio vi interesiĝas, Roberto?

Roberto: Mi interesiĝas pri vojaĝoj, pri geografio kaj pri filatelo.

Sinjinorino Kristina: Ĉu vi kolektas poŝtmarkojn?

Roberto: Jes, mi kolektas poŝtmarkojn. Mi ankaŭ kolektas bilarkartojn, fotoalbumojn kaj alumetetikadojn.

Sinjoro Andreo: Ĉu viaj kolegoj ankaŭ interesiĝas pri vojaĝoj? Ĉu ili ankaŭ kolektas poŝtmarkojn, bilarkartojn, fotoalbumojn kaj alumetetikadojn?

Roberto: Jes, sinjoro.

Sinjorino Kristina: Kaj pri kio interesiĝas via frato, Karlo?

Roberto: Karlo interesiĝas pri libroj. Li ŝatas legi bonajn, interesajn librojn. Li kolektas historiajn librojn. Li ankaŭ interesiĝas pri skoltismo kaj Esperanto. Li estas esperantisto kaj li ŝatas korespondi en Esperanto.

Sinjoro Andreo: Ĉu Henriko ankaŭ estas esperantisto?

Roberto: Jes. Ili ambaŭ, Karlo kaj Henriko, estas esperantistoj.

O b j a ŝ n i e n i a

Jes, sinjoro. Tak, proszę pana.

Uwaga! W języku esperanto słów "sinjoro" lub "sinjorino" używa się znacznie częściej niż w języku polskim; są one odpowiednikami polskich "proszę pana", "proszę pani", np.:

Jes, sinjorino.

Tak, proszę pani.

Ile, sinjoro.

Nie, proszę pana.

Dankon, sinjoro!

Dziękuję panu!

Bonan tagon, sinjoro!

Dzień dobry panu!

Ili ambaŭ oni obaj; one obie

korespondi en Esperanto korespondować w /języku/ esperanto

S ł o w n i c z e k

albumo album; alumetetikedo etykieta zapalczana; ambaŭ obaj, obie; bildkarto widokówka; esperantisto esperantysta; filatelo filatelistyka; filatelisto filatelista; fiziko fizyka; fotoalbumo album fotograficzny; geografio geografia; historio historia; ili oni, one; interesiĝi /pri/ interesować się /kim? czym?/; iomete troszeczkę; kolekti zbierać; korespondi korespondować; kriminala kryminalny; kune razem; matematiko matematyka; kemio /ĥemio/ chemia; ni my; poŝt-

marko znaczek pocztowy; pri kio? tu: czym?;
romano powieść; skolto harcerz; skoltismo har-
cerstwo; sporto sport; ŝati lubieć; turismo
turystyka; vi wy; vojaĝo podróż

GRAMATYKA

Zaimek osobowy

Zaimki osobowe w liczbie mnogiej mają nastę-
pujące formy: ni my; vi wy; ili oni, one.

Słowo osobowe czasownika w liczbie mnogiej
Czasowniki esperanckie w liczbie mnogiej odmie-
niają się podobnie, jak i w liczbie pojedynczej:

ni estas /my/ jesteŝmy

vi estas /wy/ jesteŝcie

ili estas oni, one są

Liczba mnoga

Liczba mnoga charakteryzuje się stałą końcówką
-j, np.:

patru - ojciec

patroj - ojcowie

via frato - twój brat

vial fratoj - twoi bracia

bona lernanto - dobry uczeń

bonaj lernantoj - dobrzy uczniowie

interesa libro - interesująca książka

interesaj libroj - interesujące książki

Rodzaj rzeczowników esperanckich

W języku esperanto rodzaj gramatyczny odpowia-
da rodzajowi logicznemu, tak więc rzeczowniki
przedstawiające osoby płci męskiej są rodzaju
męskiego, rzeczowniki przedstawiające osoby płci
żeńskej są rodzaju żeńskiego, a wszystkie pozos-
tałe rzeczowniki są rodzaju nijakiego, np.:

frato - brat, fratino - siostra,

libro - książka.

Tworzenie nowych słów za pomocą końcówek części mowy

Nowe słowa tworzyć można m.in. za pomocą koń-
cówek części mowy, np.:

telefono - telefon
historio - historia
geografio - geografia
vojaĝo - podróż
interparolo - rozmowa
patro - ojciec

telefoni - telefonować
historia - historyczny
geografia - geograficzny
vojaĝi - podróżować
interparoli - rozmawiać
patra - ojcowski

Ĉ W I C Z E N I A

I. Postawić pytania do słów podkreślonych:

1. Ni lernas Esperanton. 2. Vi lernas historion. 3. Ili ne lernas matematikon. 4. Ili ne lernas fizikon.

II. Zamienić na liczbę mnogą i przetłumaczyć na język polski:

1. Kia frato ŝatas lerni Esperanton. 2. Via kolego ne ŝatas rigardi televidon. 3. Ĉu vi estas bona lernanto? 4. Ĉu vi estas diligenta lernanto? 5. Kia estas via fratino? 6. Kia estas via kolego?

III. Uzupełnić zdania wyrazami podanymi w nawiasie po polsku:

1. Ĉu vi _____ /lubisz czytać/ librojn?
2. Ĉu via onklo ŝatas _____ /czytać kryminalne/ romanojn? 3. Ĉu via avo ne ŝatas _____ /czytać historycznych/ romanojn? 4. Li ne ŝatas _____ /czytać smutnych/ librojn.
5. Ŝi ne ŝatas _____ /czytać/ esperantajn librojn. 6. Mi kolektas poŝtmarkojn kaj _____ /widokówki/. 7. Ili kolektas alumetetikadojn kaj _____ /znaczki pocztowe/. 8. Ni interesiĝas pri _____ /sportem/. 9. Sinjoro Tadeo interesiĝas pri _____ /harcerstwem/.
10. Kial vi ne _____ /interesujes się/ pri Esperanto?

IV. Odpowiedzieć na pytania:

1. Pri kio vi interesiĝas? 2. Pri kio intere-

siĝas via frato /fratino/? 3. Pri kio interesiĝas via kolego /kolegino/? 4. Ĉu vi interesiĝas pri skoltismo? 5. Ĉu vi interesiĝas pri poŝtmarkoj? 6. Ĉu vi interesiĝas pri fotoalbumoj? 7. Ĉu vi ŝatas legi historiajn librojn? 8. Ĉu vi ŝatas legi kriminalajn romanojn? 9. Kiajn librojn vi ŝatas legi? 10. Kiajn gazetojn vi ŝatas legi? 11. Kiun gazeton vi ŝatas legi? 12. Kiun libron vi nun legas?

V. Na podstawie czytanki PRI KIO VI INTERESIĜAS, ROBERTO? odpowiedzieć na pytanie:

Pri kio interesiĝas Roberto?